

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

№ 1/9530-22 від 19.08.22 року URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.2.pochatkova.osvita.20.08.2022.pdf> (дата звернення: 20.01.2023)

3. Макарова В., Топол В. Яку форму навчання обрати батькам, якщо дитина не навчатиметься очно – роз'яснення. Офіційний сайт Нової української школи. URL: <https://nus.org.ua/articles/yaku-formu-navchannya-obraty-batkam-yakshho-dytyna-ne-navchatymetsya-ochno-roz-yasnennya/> (дата звернення: 24.01.2023).

4. Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах : посібник / Ю. М. Богачков та ін. ; наук. ред. Ю. М. Богачков. Київ : Педагогічна думка, 2012. 160 с.

5. Починок Є. Особливості використання віртуальних екскурсій в умовах дистанційного викладання курсу «Я досліджую світ». *«Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35. Том 5. С.203-210.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ, ЯК ЗАСОБУ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Скрипник Ілона,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна
Науковий керівник: Шикиринська О. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Анотація. В статті окреслено особливості морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Акцентовано на виключній ролі народної казки у моральному вихованні дошкільників.

Ключові слова: моральне виховання дітей старшого дошкільного віку, народна казка, народна українська педагогіка.

Проблема морального виховання дітей дошкільного віку завжди була в центрі уваги науковців, вихователів, психологів. Не є виключенням і сьогодення. За останні десятиліття здійснено значну дослідницьку роботу з проблеми формування моральної культури особистості у наукових працях з філософії (А. Буров, М. Каган), педагогіки та психології (Ш. Амонашвілі, А. Апольдова, Л. Архангельського, В. Бакштановського, Д. Водзенського, Л. Волченка, В. Лабунець, А. Титаренка, П. Федосєєва).

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Моральне виховання присутнє в кожному з змістових напрямів Базового компоненту дошкільної освіти [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] в частині «Емоційно-ціннісне ставлення»:

В традиції українського народу поняття «мораль» та «виховання» - тотожні. Основні принципи народного морального виховання яскраво представлені у народних прислів'ях, приказках та казках. Для морального виховання в народній українській педагогіці важливим є ставлення людини до себе, до людей, до праці, до природи. Наприклад, про повагу гідності чесної людини говорить прислів'я «Хто принижує чужу честь, той і свою топче», про цінність справжньої дружби - «Для приятеля нового не пускайся старого», про вимогливість до себе - «Не лінився рано вставати та змолоду більше знати».

Процес набуття дитиною дошкільного віку моральних якостей є поступовим, складним та глибоко індивідуальним [1]. Важливо, щоб у дітей накопичувалися уявлення про моральні норми, які вони продукуватимуть у власній поведінці і ставленні до оточуючого світу та людей. Як правило, батьки чи інші члени родини, прагнучи щонайшвидше і правильно виховати дитину діють авторитарно, встановлюючи заборони, позбавляючи її при цьому права вибору. Діючи таким чином, можна досягти короткочасного результату (тут і зараз дитина буде чинити так, як кажуть дорослі), проте у довготривалій перспективі такий підхід приречений на провал, оскільки ми не формуємо у дитини розуміння та глибоке усвідомлення необхідності виконання моральних норм та правил.

Водночас, є ще одна проблема у моральному вихованні дітей старшого дошкільного віку. Часто діти спостерігають непослідовність дорослих, що полягає у недотриманні ними певних моральних правил та норм. Суперечність, яка при цьому виникає діти розв'язують просто: діючи за прикладом дорослих та розуміючи, що правила та норми, про які говорять дорослі, справжньої цінності і значення не мають. Це формується у дітей спочатку за принципом наслідування, а потім переходить на рівень переконань. Тому подальші бесіди та роз'яснення, наприклад, вихователя в садочку чому потрібно чинити так, а не інакше, не будуть успішними, оскільки дитина схильна більше довіряти своєму досвіду, ніж словам дорослих. До того ж, якщо дитину постійно залякувати безліччю «не можна» (без пояснень та врахування думки дитини), то в результаті вона буде неспроможна здійснювати власну моральну саморегуляцію, брати відповідальність за моральний вибір, утратить відчуття усвідомлення моральних цінностей.

Варто зазначити, що процес виховання являє собою процес інтеріоризації загальнолюдських цінностей в особисті та продукування назовні через вчинки і поведінку надбання моральних норм, правил і принципів діяльності. Іншого шляху формування особистості немає. Тому вирішення проблем морального виховання дітей старшого дошкільного віку вбачаємо у розвитку саморегуляції поведінки дітей відповідно до загально визнаних норм і правил, які мають стати внутрішніми орієнтирами,

формування емпатійного ставлення до оточуючих людей та моральних почуттів.

Якщо порівняти виховання з середовищем, як іншим впливом на розвиток особистості, то виховання потребує задіяння свідомості дитини, на відміну від середовища, що впливає несвідомо. І тому вплив виховання на дитину, порівняно з середовищем буває менш ефективним. Один із способів підвищення ефективності виховання знаходимо у книзі видатного українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського «Серце віддаю дітям», а саме в пораді №100. В цій пораді педагог-новатор акцентує увагу на тому, що справжнє виховання – це самовиховання [2, с. 264]. І щоб зробити виховний вплив ненавмисним, педагог має стати другом дитини, а процес виховання має бути прихованим за дружніми невимушеними взаєминами між ним та дитиною. Саме так, ненав'язливо, впливаючи більше на підсвідомість діє казка.

Народна казка – це усне народне оповідання, що розповідає про вигадані чи фантастичні події, які сприймаються як реальні [3]. Слово “казка“ походить від слова “казати“ (розповідати). Казка є одним із найдавніших видів усної народної творчості. Люди, зображені в казках, називаються дійовими особами (героями, або персонажами). Персонажами казок можуть бути також звірі, рослини, тварини, предмети та абстрактні поняття, зокрема такі, як Правда і Кривда, Щастя, Горе, Доля.

У казках про тварин вчинки персонажів (звірів) подібні до людських. До таких казок належать: “Котик і Півник“, “Коза-дереза“, “Пан Коцький“, “Царівна-жаба“. Найчастіше персонажами казок є хитра лисичка-сестричка, невмілий вовчик-братик, неповороткий ведмідь, полохливий зайчик-побігачик та ін. У казках звірі розмовляють, як люди. Серед них є розумні і нерозумні, мудрі й немудрі, бідні й багаті.

Перевагою використання народних казок у якості виховного впливу є саме те, що такий вплив здійснюється більшою мірою на під свідомому рівні, оскільки у дітей під впливом казки виникають різноманітні почуття та переживання. Казки мають надзвичайну емоційну силу впливу на дітей, несуть у собі позитивний емоційний заряд, здатний викликати позитивні емоції. Захоплюючий зміст казки, самобутність дійових осіб, поєднання фантастики з реальністю, образність та експресивність мовлення мають великий емоційний вплив на дітей. Вона сприяє формуванню у дитини чітких морально-філософських, гуманістичних уявлень про навколишній світ, про те, що добро перемагає зло, яке завжди повертається до того, хто його скоїв, а за добрі вчинки завжди віддячують добром.

Список використаних джерел:

1. І Булахова, ОВ Шикиринська. Особливості морального виховання учнів початкових класів засобами хореографії // Молода наука: Студентська наукова конференція. Статті / Мін-во освіти і науки України, Нац.пед.ун-т імені М.П.Драгоманова; відпов. за випуск проф. Л.П.Вовк,

- проф. О.С. Падалка; укл. доц. А.Ф.Шевченко, доц. О.В.Шикиринська – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2017. – с.149-156.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т. – К.: Рад. Школа, 1996. – 591 с.
 3. Тихомірова О. В. Казка як жанр українського народного фольклору // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського: Збірник наукових праць. Миколаїв, 2012. Том 1, Вип. 37. – С. 422-425.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ САМООЦІНКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Юлія Сліпуха
УДУ імені Михайла Драгоманова
Київ
Науковий керівник: Коханко О.Г.
канд.пед.наук., доцент

Анотація. У статті проаналізовано проблему формування самооцінки молодших школярів; досліджено різні джерела щодо визначення сутності понять «самооцінка», «самооцінювання». Визначено важливі акценти у дослідженні проблеми формування навчальної самооцінки учнів початкової школи.

Ключові слова: початкова школа, молодші школярі, самооцінка, самооцінювання, навчальна самооцінка.

Проблема розвитку та формування самооцінки є однією із основних у становленні дитини. Навчальна самооцінка - найважливіший психологічний чинник формування навчальної діяльності учня. Особливе місце в дослідженні навчальної самооцінки належить молодшому шкільному віку, оскільки саме в цьому віці йде інтенсивний процес формування навчальної діяльності як провідної діяльності. Необхідність роботи вчителя у сфері формування навчальної самооцінки молодших школярів не викликає сумнівів. Крім цього, сучасна школа ставить питання ставлення до учня як до суб'єкта навчальної діяльності. Таким чином, завдання вчителя сприяти формуванню адекватної, об'єктивної навчальної самооцінки кожного учня як основи розвитку пізнавальної самостійності молодших школярів.

Питанням вивчення самооцінки молодших школярів присвячено багато наукових праць, зокрема дослідження І. Беха, Р. Буре, Л. Гридковець, І.Богдановського, Н. Ільїна, С. Кондратюк, Т. Кричківської та ін.

На питаннях розвитку самооцінки у дітей молодшого шкільного віку за допомогою засобів формувального оцінювання було акцентовано увагу таких дослідників: С. Варнавська, Н. Евсікова, Л. Калуська, Л. Фесюкова та ін.